

รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า The Administrative Model of Learning Centers for Stateless Children on the Border of Thailand-Myanmar

รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์¹, ฉันทนา จันทร์บรรจง², ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์³, อนุชา กอนพวง⁴

Rangsiphon Plianphan, Chantana Chanbanchong, Panuwat Pakdeewong, Anucha Konpuang

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการ การบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า จำนวน 278 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 25 คน และครู 253 คน ถามผู้บริหาร และครูในศูนย์การเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะตามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า โดยใช้การสนทนากลุ่ม มีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 25 คน พิจารณาร่างรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้ในเขตชายแดนไทย-พม่า 3) ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า จำนวน 30 คน โดยจัดสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จากกลุ่มนักวิชาการ ผู้ให้นโยบาย ผู้บริหาร องค์กรภาคเอกชน และครูในศูนย์การเรียนรู้ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและความต้องการ การบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ในการบริหารงาน 4 ด้านและโดยภาพรวม พบว่า สภาพการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่การบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการศึกษาสภาพและความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนประกอบด้วย 7 รูปแบบ พบว่าสภาพปัจจุบันความร่วมมือในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) แบบอิสระ 2) แบบลูกผสม 3) แบบผู้จัดการ 4) แบบบริการ ส่วนความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า มี 2 รูปแบบ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) แบบลูกผสม 2) แบบอิสระ

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า พบว่า องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป และผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่าพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ผลการสร้างรูปแบบความร่วมมือในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน พบว่า รูปแบบลูกผสม มีความเหมาะสมอยู่ในลำดับที่ 1

¹ นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² รองศาสตราจารย์ ดร., ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า รูปแบบลูกผสม พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารศูนย์ฯ ผู้นำองค์กรภาครัฐ-ภาคเอกชน และครูมีความเห็นว่าโดยภาพรวมมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบลูกผสมนี้ไปใช้อาศัยในระดับมาก โดยองค์ประกอบการผสมผสานการบริหารในแต่ละด้าน แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บริหารศูนย์การเรียนรู้/ เด็กไร้สัญชาติ/ ชายแดนไทย-พม่า

Abstract

The purpose of this study was to develop the appropriate administrative model of the Learning Center for stateless children in Thai – Myanmar border areas. The research was based on three steps. The first step involved the study of present conditions of and needs for the administration of learning centers for stateless children in Thai – Myanmar border areas through opinion surveying of 25 administrators and 253 teachers. The data analysis used Means and Standard Deviation. The second step was the formulation of the model for the administration of the learning centers, using the results of the first step for drafting then evaluating its appropriateness by a focus group discussion stakeholder of 25 experts. The third step was the evaluation of applicability of the model by a connoisseur of 30 experts

The research results of this study were as follows:

1. According to the four administrative operations of (1) Academic administration, (2) Budget administration, (3) Human Resource administration, and (4) General administration, the overall study results had the moderate level, the overall administrative demand for the Learning Center for Thai – Myanmar Border Stateless Children had the high level, but the human resource administration had the highest level.

The study results of situation and demand for the Learning Center for Thai – Myanmar Border Stateless Children related to the administrative co-operation between public and private sectors consisted to seven arrangements of (1) Service Type, (2) Manager Type, (3) Contract Type, (4) Independent Type, (5) Construction-Operation-Transfer Type, (6) Joint-venture Type and (7) Hybrid Type. It was found that the outcomes, categorized from high to low frequency, of the current administrative co-operation in the Learning Center for Thai – Myanmar Border Stateless Children were (1) Independent Type, (2) Mixed-method Type, (3) Manager Type and (4) Service Type, respectively. On the other hand, the demand of administrative co-operation in the Learning Center for Thai – Myanmar Border Stateless Children had two types, categorized from high to low frequency, of (1) Hybrid Type and (2) Independent Type.

2. The formulation model of the Learning Center for Thai – Myanmar Border Stateless Children composed of four elements of (1) Academic administration, (2) Budget administration, (3) Human Resource administration, and (4) General administration. The quality assurance result of this model had the appropriate high level.

The formulation model for co-operation between public and private sectors in the Learning Center for Thai – Myanmar Border Stateless Children was consisted of (1) Service Type, (2) Manager Type, (3) Contract Type, (4) Independent Type, (5) Construction-Operation-Transfer Type, (6)

Joint-venture Type and (7) Hybrid Type. The result of the quality assurance for appropriateness of administrative co-operation model per expertise's opinions was that the Hybrid one was the most suitable in the first rank.

3. The assessment result of possible administrative style model for the Learning Center for Thai – Myanmar Border Stateless Children with Hybrid Arrangement was that the experts, the administrative members of the Learning Center for Thai – Myanmar Border Stateless Children, Non-Governmental Organizations (NGOs) and teachers were strong agreed to use the Hybrid Arrangement.

Key words: Learning Center management/ Stateless Children/ Thailand-Myanmar Border

ความเป็นมาของปัญหา

เด็กไร้สัญชาติ (Stateless Children) ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า คือเด็กที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านของไทยและไม่สามารถส่งไปกลับประเทศพม่าได้ เพราะประเทศพม่าไม่ยอมรับสิทธิการเป็นประชาชน เด็กเหล่านี้มักมีพ่อแม่เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามตะเข็บชายแดนไทย-พม่า ซึ่งส่วนใหญ่หนีภัยการสู้รบในประเทศพม่าเข้ามาในประเทศไทย เป็นระยะๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 อีกส่วนหนึ่งเดินทางข้ามไปมาระหว่างสองประเทศ โดยไม่สามารถระบุแน่ชัดว่าถิ่นที่อยู่แท้จริงอยู่ที่ไหน ส่งผลให้ลูกกลายเป็นเด็กไร้สัญชาติเช่นเดียวกับพ่อแม่ ซึ่งในปัจจุบัน มีเด็กเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 200,000 คน และเป็นไปได้ยากมากที่จะผลักดันให้เด็กเหล่านี้กลับไปอยู่ในประเทศพม่าหรือมีโอกาสที่จะได้เดินทางไปยังประเทศที่สาม (ชัยพฤกษ์ เสรี, มปป.; ณัฏฐารีย์ วิเชียรรัตน์, 2552, และสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, มปป., หน้า 1-2)

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้ ในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 และได้ประกาศพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตราที่ 4 นิยามว่าเด็กคือบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือด้านสวัสดิการ อันสอดคล้องกับหลักการไม่เลือกปฏิบัติและผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก นอกจากนี้ ยังแก้ไขกฎหมายหลายฉบับที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่ง

องค์การสหประชาชาติ ค.ศ.1989 เพื่อจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่กำหนดในปฏิญญาสากลว่า “ทุกคนต้องได้รับการศึกษา” อย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน (Education for All) สอดคล้องตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 และการจัดตั้งกลไกสนับสนุนการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก ได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก ระดับจังหวัด เป็นต้น (กลุ่มงานส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย, 2550, หน้า 4-6)

คำถามการวิจัย

1. สภาพและความต้องการ การบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า มีลักษณะเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ควรเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดน ไทย-พม่า อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ไปใช้ในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า และมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการ การบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า

3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดน ไทย-พม่า เป็นการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและความต้องการ การบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า โดยการการศึกษาเอกสาร งานวิจัย การสำรวจสภาพ ความต้องการ เกี่ยวกับการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า จำนวน 278 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 25 คน และครู จำนวน 253 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เก็บข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการศึกษาแนวทางการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า โดยการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน และการสัมภาษณ์ จำนวน 4 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยเทคนิค การ

สนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 25 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ ของรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 คน

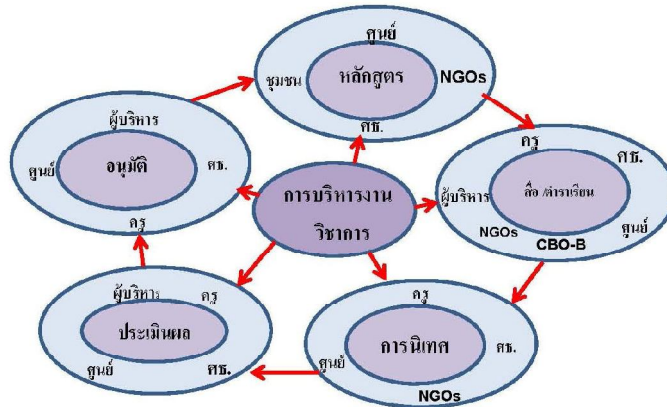
ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและความต้องการการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ในรายรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

ความต้องการในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ในด้านบริหารงานบุคคลต้องการในระดับมากที่สุด ขณะที่การบริหารงานด้านอื่นๆ ต้องการในระดับมาก พบว่า สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า มี 4 รูปแบบ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) แบบอิสระ 2) แบบลูกผสม 3) แบบผู้จัดการ 4) แบบบริการ

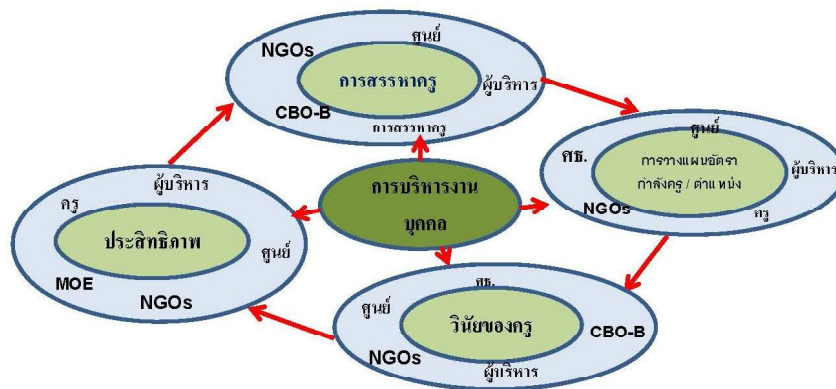
ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า มี 2 รูปแบบ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) แบบลูกผสม 2) แบบอิสระ

ด้านการบริหารงานวิชาการ

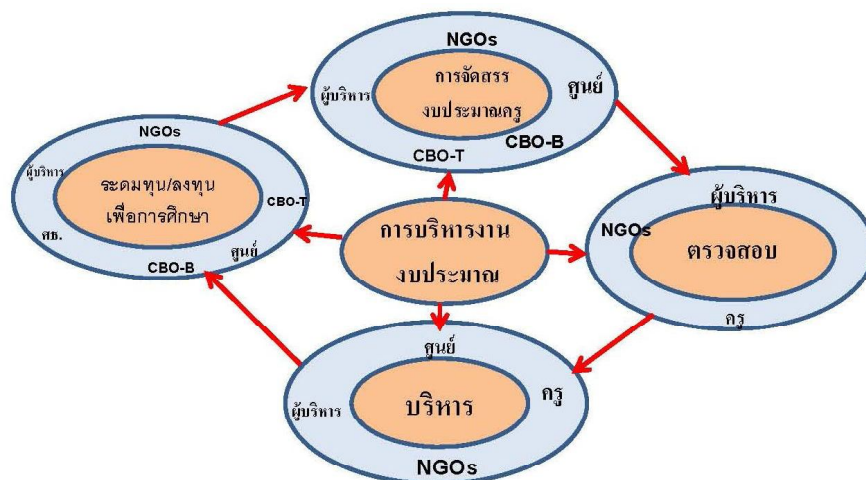
ภาพ 1 แสดงรูปแบบลูกผสม Hybrid Arrangement/ppp ด้านการบริหารงานวิชาการ

ด้านการบริหารงานบุคคล

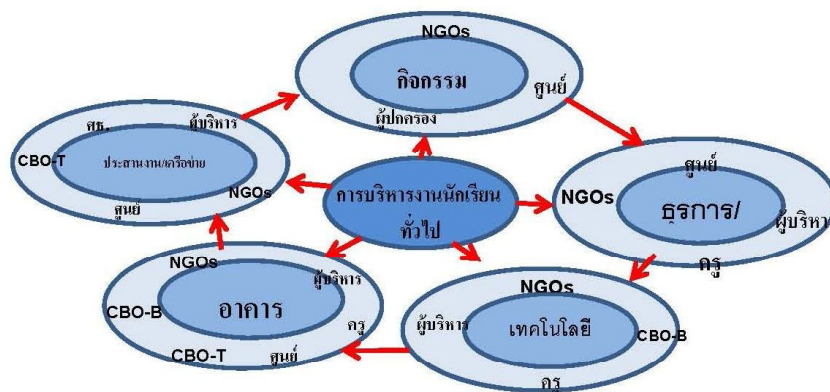
ภาพ 2 แสดงรูปแบบลูกผสม Hybrid Arrangement/ppp ด้านการบริหารงานบุคคล

ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ภาพ 3 แสดงรูปแบบลูกผสม Hybrid Arrangement/ppp ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ด้านการบริหารงานทั่วไป

ภาพ 4 แสดงรูปแบบลูกผสม Hybrid Arrangement/ppp ด้านการบริหารงานทั่วไป

รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ในภาพรวมมีความเหมาะสม แสดงถึงการจัดการเรียนรู้โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิตั้งข้อสังเกตว่า การจัดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้แต่ละแห่งมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กไร้สัญชาติ โดยปกติทั่วไปแล้วจะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กสามารถอยู่รอด ช่วยเหลือตัวเองได้ในสังคม หรือการสนับสนุนด้านการศึกษาเพื่อช่วยเหลือให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในอนาคต

การจัดการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ในภาพรวมในการปฏิบัติจริง ศูนย์มีการบริหารจัดการด้วยตนเอง กำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ให้กับเด็กต่างชาติในเขตชายแดน ซึ่งในขณะเดียวกันศูนย์การเรียนรู้ไม่มีสถานภาพทางกฎหมาย หมายถึงไม่มีสถานภาพเป็นโรงเรียน ภาครัฐไม่มีนโยบายในการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการในศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านอย่างเป็นรูปธรรม เพียงแต่สนับสนุนให้ศูนย์การเรียนรู้สามารถดำรงอยู่ได้ โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ส่วนนี้ถือเป็นจุดแข็งหรือส่วนสำคัญที่ทำให้ศูนย์การเรียนรู้สามารถดำเนินการอยู่ได้ แม้ยังไม่มีสถานภาพทางกฎหมาย เพราะการรวมตัวกันและความร่วมมือไม่เฉพาะระหว่างศูนย์การเรียนรู้กันเองเท่านั้น แต่ยังแสวงหาความร่วมมือจากภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานรัฐ

รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ดังกล่าว จึงเป็น

รูปแบบในอนาคต หรือความคาดหวังที่จะสามารถให้ดำเนินการได้ และในปัจจุบันภาครัฐได้กำหนดกฎหมายที่ให้ศูนย์ หรือองค์กรภาคเอกชน ชุมชน สามารถจัดการศึกษาได้ ในรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัย ซึ่งถือเป็นช่องทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่าต่อไป

รูปแบบฯ ดังกล่าว หากสามารถนำไปใช้ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ จุดรวมระหว่างภาครัฐและเอกชน ให้ชัดเจน การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชน ควรได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

1. Community based organization (CBO-Thai) องค์กรชุมชนไทย ได้แก่ วัด โบสถ์ผู้นำชุมชน มัสยิด ปราชญ์ชาวบ้าน ความร่วมมือจากองค์กรชุมชนไทย ทำให้เกิดการยอมรับและให้การสนับสนุนการดำรงอยู่ของศูนย์การเรียนรู้
2. Community based organization (CBO-Burmese) องค์กรชุมชนพม่า ได้แก่ 1) BMWEC (Burmese Migrant Worker Education Communities - คณะกรรมการการศึกษาเพื่อผู้อพยพชาวพม่า) 2) ME (Migrant Education - การศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติ) 3) MTC (Mae Toe Clinic Centre - ศูนย์พยาบาลแม่ตาว) 4) BMTA (Burmese Migrant Teachers' Association - สมาคมครูพม่า) 5) KED (Karen Education Department - เครือข่ายองค์กรรัฐบาลกะเหรี่ยงกัวตาลี) 6) SAW (Social Action

Women) – นักสังคมสงเคราะห์สตรี ความร่วมมือจากองค์กรชุมชนพม่า เป็นความสนับสนุนสำคัญระหว่างผู้ปกครองเด็กและส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาของเด็กต่างชาติได้มาก รวมทั้งมีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียน

3. NGOs – องค์กรเอกชนภายในประเทศ และระหว่างประเทศ ได้แก่ 1) WE (World Education – การศึกษาทั่วโลก) 2) HWF (Help Without Frontiers Foundation – มูลนิธิช่วยไร้พรมแดน) 3) CB (CORA BIARA – องค์กรช่วยเหลือเด็กประเทศสเปน) 4) NCCM (National Catholic Commission on Migration – คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่นฐาน) 5) IRC (International Rescue Committee – คณะกรรมการช่วยเหลือนานาชาติ) 6) มูลนิธิ TOPs, 7) World Vision Foundation of Thailand (มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย) 8) IOM (International Organization on Migration – องค์กรระหว่างประเทศเพื่อเด็กไร้สัญชาติ) 9) FE (Foundation of Education – มูลนิธิการศึกษา) 10) JRS (องค์การเยสุอิตสงเคราะห์ผู้ลี้ภัย) ความร่วมมือจากองค์กรภาคเอกชน NGOs – องค์กรภายในประเทศ และระหว่างประเทศ สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนในด้านเงินทุน ส่งเสริมทักษะของครู ทักษะการบริหารจัดการของบุคลากรศูนย์การเรียน ฯลฯ

4. ภาครัฐ ได้แก่ 1) อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) 2) อปท. (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) 3) อบจ. (องค์การบริหารส่วนจังหวัด) 4) ทต (เทศบาลตำบล) 5) ทม (เทศบาลเมือง) 6) ทน (เทศบาลนคร) ความร่วมมือจากภาครัฐในท้องถิ่น มีส่วนช่วยให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนเข้มแข็งขึ้น หรือเสริมทักษะในส่วนที่ศูนย์ฯ ขาดแคลน หรือในทางกลับกัน ศูนย์ฯ ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐทำให้ไม่แปลกแยกกับท้องถิ่น สร้างการยอมรับศูนย์ได้มากขึ้น

5. MOE (Ministry of Education) ได้แก่ 1) ศธ. กระทรวงศึกษาธิการ 2) สพป. ตาก เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ตาก เขต 2) 3) สพม. เขต 38 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดตาก และจังหวัดสุโขทัย) 4) กศน. (การศึกษานอกโรงเรียน) 5) อาชีวศึกษา ความร่วมมือจากภาครัฐมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของศูนย์การเรียน ฯลฯ

ประเด็นเงื่อนไขความสำเร็จ

1. ความพร้อมหรือศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้อันพร้อมจะเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศล 15 (3) การเตรียมความพร้อมของศูนย์การเรียน ที่จะทำให้อุปกรณ์ตามกฎหมาย ต้องอาศัยการจัดตั้ง เป็นมูลนิธิ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ การช่วยเหลือเด็กผู้ด้อยโอกาสให้มีความรู้ การศึกษาที่ดี เป็นแนวทางในการขอจัดตั้งเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศล ไม่แสวงหาผลกำไร มีเจตคติที่ดีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส ผู้ขออนุญาตจัดตั้งเป็นมูลนิธิ และจัดตั้งโรงเรียนเอกชนการกุศล ต้องเป็นคนไทย สัญชาติไทย มีความพร้อมด้านโครงสร้างอาคาร สถานที่ ที่ดิน ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนต่างๆ ตามระเบียบของการขออนุญาต จัดตั้งเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศล และอื่นๆ มีการบริหารงาน 4 ด้าน ด้านการเงิน ด้านบุคคล ด้านวิชาการ และด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้อันพร้อมจะเป็นผู้จัดการ เป็นเจ้าของโรงเรียน ดังนั้น การที่จะสามารถพัฒนาโรงเรียนเอกชนการกุศล ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความพร้อม ความอดทน ความพยายาม และมีอุดมการณ์ จึงจะประสบความสำเร็จได้จริง

2. การยกฐานะหรือเตรียมความพร้อมทำให้ศูนย์การเรียนรู้อันเป็น สาขาของรัฐบาล เป็นความสำเร็จอีกประการหนึ่งที่ สำคัญเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2, ศูนย์การเรียนฯ, ผู้บริหารศูนย์ และองค์กรภาคเอกชน NGOs มีส่วนร่วมกันในการสร้างความเข้าใจให้ผู้บริหารศูนย์เตรียมความพร้อมทุกด้าน และยกฐานะศูนย์การเรียนรู้อันเป็นโรงเรียนสาขาของรัฐบาล ซึ่งได้รับเงินสนับสนุน รายหัว อุปกรณ์ การเรียนการสอน อาหารเสริมนม และอื่น จากรัฐบาล บางศูนย์การเรียนก็ใช้วิธีส่งเด็กเข้าไปในโรงเรียนของรัฐบาล แบบ School within School หรือส่งเข้าไปในโรงเรียนเอกชนการกุศล เป็นการช่วยเหลือศูนย์การเรียนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเทียบเท่ากับเด็กไทย

3. ศูนย์การเรียนรู้อันมีความสามารถในการจัดการศึกษา ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย (กศน.) การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนกับการศึกษานอกระบบนี้ สามารถทำได้ เปิดหลักสูตรสายสามัญ ระดับประถม ระดับมัธยม และหลักสูตรวิชาชีพ มีทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยประสานความร่วมมือกับสำนักงานพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อย่างเป็นทางการ สิ่งที่เป็นผลต่อเด็กนักเรียนไร้สัญชาติที่ได้รับคือ การได้รับการศึกษานอกระบบของรัฐบาลไทย เด็กได้รับหลักฐานการจบการศึกษาเช่นเดียวกับโรงเรียนของรัฐ เด็กสามารถทำงานและประกอบอาชีพไปพร้อมกับการเรียนได้ เด็กได้รับการอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัว ตามกฎหมายเทียบเท่ากับเด็กไทย

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและความต้องการในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า สภาพปัจจุบันการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ในรายการและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ความต้องการในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ในด้านบริหารงานบุคคลต้องการในระดับมากที่สุด ขณะที่การบริหารงานด้านอื่นๆ ต้องการในระดับมาก

สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า มี 4 รูปแบบ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) แบบอิสระ 2) แบบลูกผสม 3) แบบผู้จัดการ 4) แบบบริหาร

ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือในการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า มี 2 รูปแบบ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) แบบลูกผสม 2) แบบอิสระ

2. รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่าการบริหารศูนย์การเรียนรู้

สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า สามารถนำไปใช้ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ จุดรวมระหว่างภาครัฐและเอกชนให้ชัดเจน การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้เรียนสำหรับเด็กไร้สัญชาติ มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ พัฒนาชีวิตเพื่อสามารถอยู่รอดปลอดภัย สามารถเผชิญกับปัญหาที่เปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ในปัจจุบันของโลกได้ มีทักษะในการพัฒนาชีวิตด้านพหุภาษา (ไทย - พม่า - อังกฤษ) และเข้าใจพหุวัฒนธรรมที่หลากหลาย ในการพัฒนาความรู้เด็กนักเรียนเด็กไร้สัญชาติเข้าสู่อาเซียนปี 2558 อย่างสมคูล มีศักดิ์ศรีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย - พม่า สามารถนำไปใช้ได้จริง แต่อาจจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่มีความเข้าใจในบริบทของการจัดการศึกษาให้กับเด็กไร้สัญชาติ และอาจมี เงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติ ในเขตชายแดนไทย - พม่า ในรูปแบบลูกผสม (Hybrid Arrangement) ดังนี้

1. รัฐควรกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้เด็กไร้สัญชาติ ที่ว่าด้วยสิทธิการศึกษาของเด็กให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการปฏิบัติตามเขตชายแดน โดยอาศัยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชนและจากภาคส่วนส่วนต่างที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้ทำสัญญาร่วมกันอย่างนี้เป็นทางการ

2. การบริหารปัจจัยนำเข้า ได้แก่ คน งบประมาณ วิชาการ การบริหาร วัสดุอุปกรณ์ โดยภาครัฐและเอกชนร่วมกันในการจัดสรรสิ่งต่างๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการและความขาดแคลนของศูนย์การเรียนรู้ให้เพียงพอ

3. การพัฒนา การผลิต การสรรหา การจูงใจ การร่วมมือ และการประเมินผล ในการปฏิบัติงานของบุคลากรครูพม่า ครูไทยที่ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ ต้องมีลักษณะเฉพาะที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกันในศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

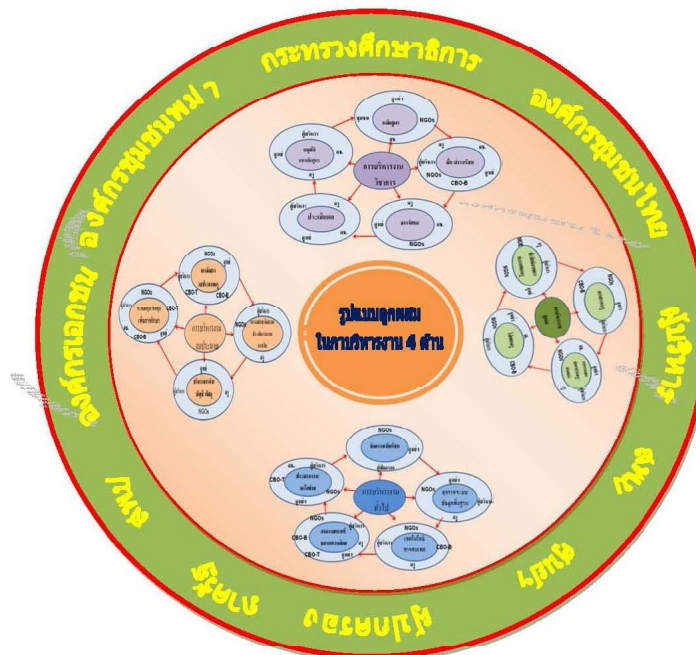
4. รูปแบบการจัดการศึกษาให้เด็กไร้สัญชาติ ต้องมีความหลากหลาย ยืดหยุ่น เหมาะสมและเป็นไปได้ ที่เอื้อต่อการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้เด็กผู้รอโอกาส พัฒนาคุณภาพของนักเรียนไร้สัญชาติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5. การบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติให้เป็นไปในความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม, ภาคองค์กรชุมชนไทยและพม่า โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนนี้ ทำให้เกิดภาค

เครือข่ายที่เข้มแข็ง มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคม เขตชายแดนไทย – พม่า เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กนักเรียนและคนในชุมชนพร้อมกัน นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

6. การประเมินคุณภาพของเด็กนักเรียนและศูนย์การเรียนรู้ ต้องเป็นการประเมินพัฒนาการด้านมาตรฐานและเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ ปัจจุบันสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กนักเรียนไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย – พม่า

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย – พม่า

ภาพ 5 รวมแสดงรูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้ แบบบูรณาการ HYBRID ARRANGEMENT MODEL

รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย – พม่า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มากร่างรูปแบบฯ ควบการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า

รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติ มีความเหมาะสม ทั้ง 4 ด้าน โดยจะอภิปรายในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ เป็นความต้องการร่วมมือแบบหุ้นส่วน ระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP) ในการ

บริหารงานด้านวิชาการ มีประเด็นอภิปรายดังนี้ การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ มีความต้องการความร่วมมือแบบบูรณาการ (Hybrid Arrangement) ในเรื่องด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาอาศัยความร่วมมือจากศูนย์การเรียนรู้ องค์กรภาคเอกชน (NGOs) องค์กรชุมชนพม่า (CBO-B) และกระทรวงศึกษาธิการชุมชน มีความต้องการร่วมกันให้จัดอบรมการทำหลักสูตร 3 ภาษา ได้แก่ภาษาไทย ภาษาพม่าและภาษาอังกฤษ ในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และอื่นๆ การใช้พหุภาษานี้จะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาทักษะด้านภาษาในการพูด ฟัง อ่าน เขียน

และเข้าใจได้ เป็นการพัฒนาเด็กเข้าสู่อาเซียน ในการเรียนรู้ด้านภาษามากยิ่งขึ้น

ด้านการพัฒนาสื่อ การเรียนการสอน ตำราเรียน วิธีการสอนที่แตกต่างกัน การพัฒนาหลังการเรียนรู้อาศัยความร่วมมือจากศูนย์การเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (MOE) องค์กรภาคเอกชน (NGOs) องค์กรชุมชนพม่า (CBO-B) ครูผู้สอนคนไทย คนพม่า และผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ มีความต้องการร่วมกัน ในการจัดอบรมการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การจัดทำเอกสารคู่มือ ประกอบการสอนของครูและของนักเรียน เป็นแบบ 3 ภาษาเพื่อการเข้าใจและพัฒนาไปพร้อมกันของคน 2 ชาติ จัดให้มีการไปศึกษาดูงานตามโรงเรียนของรัฐและเอกชนที่ได้รับการยอมรับว่าดีที่สุด (Best Practice) นำมาพัฒนาต่อยอดในศูนย์ฯ การเรียน ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ด้านการนิเทศ การศึกษา ให้มีการสอนวัฒนธรรมไทย การแนะแนวการศึกษา การส่งเสริมและการสนับสนุน ประสานความร่วมมือพัฒนาการ ด้านวิชาการ กับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันอื่นๆ ที่จัดการศึกษา อาศัยความร่วมมือจากศูนย์การเรียนรู้ องค์กรภาคเอกชน (NGOs) และกระทรวงศึกษาธิการ (MOE) โดยมีการศึกษานิเทศในเขตพื้นที่และที่สำคัญได้รับความช่วยเหลือจากรองผู้อำนวยการประถมศึกษาพื้นที่ตาก เขต 2 นางสาวมนิดา อดิศักดิ์กุล มาช่วยดำเนินงานทำให้เกิดความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคองค์กรชุมชนไทย - พม่า และภาคประชาสังคมทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นลำดับ ด้านการวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน เป็นการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อาศัยความร่วมมือของครูไทย ครูพม่า ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ เขตตาก เขต 2 ร่วมกันประเมินผู้เรียน นักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ว่าอยู่ในระดับใดบ้างด้านการอนุมัติจบการศึกษาในระดับชั้นประถม และมัธยมนั้น อาศัยความร่วมมือจากผู้บริหารศูนย์ฯ และเขตพื้นที่เห็นชอบให้สอบผ่านตามเกณฑ์ ที่ศูนย์ฯ ได้ตั้งเอาไว้ และออกใบประกาศนียบัตรได้ แต่ไม่สามารถนำมาใช้กับโรงเรียนในระบบได้

2. ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ มีความต้องการความร่วมมือ แสดงรูปแบบลูกผสม (Hybrid Arrangement) เป็นความต้องการ

ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน ระหว่างภาครัฐภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP) ในการบริหารงานบุคคล มีประเด็นอภิปรายดังนี้

การวางแผนอัตรากำลัง และตำแหน่งของครู และผู้บริหาร โดยอาศัยความร่วมมือจากศูนย์การเรียนรู้ ผู้บริหาร ครูและองค์กรภาคเอกชน (NGOs) ร่วมมือกันในการดำเนินงานจัดให้ครูอยู่ตามชั้นต่างๆ กระทรวงศึกษาธิการจัดอบรมให้ผู้บริหารศูนย์ฯ มีความรู้ในการจัดอัตรากำลังคน ประชุมวางแผน ทำ work map การจัดอัตรากำลังคนร่วมกับ NGOs ครู ในศูนย์ฯ ผู้บริหาร องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน บุคคลใดมีความสามารถทางด้านคุณวุฒิ และวิทยวุฒิ มีผลเป็นที่ประจักษ์ และอยู่มานาน ก็จะได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้บริหารสูงสุดบางคนเป็นผู้บริหารมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งและดำเนินกิจการศูนย์ฯ จนประสบความสำเร็จในการงานงบประมาณ มาช่วยบริหารงานที่ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยขอรับจากองค์กรภาคเอกชน (NGOs) องค์กรชุมชนพม่า (CBO-B) และองค์กรอื่นๆ ด้วยความสามารถของผู้ก่อตั้งศูนย์ด้วยตัวเอง

การสรรหาครูมาสอนและมอบหมายให้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากศูนย์การเรียนรู้ ผู้บริหาร องค์กรภาคเอกชน (NGOs) และองค์กรชุมชนพม่า (CBO-B) ในการสรรหาครูพม่า และครูไทยมาสอนเรียนในศูนย์การเรียนรู้แต่ละแห่งนี้ บริหารศูนย์ฯ มีอำนาจในการตัดสินใจในการรับครูพม่า และไทยมาสอนหนังสือในศูนย์การเรียนรู้ สำหรับองค์กรภาคเอกชน (NGOs) ผู้สนับสนุนเงินเดือนเป็นผู้รับรู้ โดยผู้บริหารศูนย์ฯ รายงาน ให้ทราบและจ่ายเงินเดือนให้ตามข้อตกลงกันระหว่างให้ครูใหญ่ กับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ในด้านการพัฒนาบุคลากรนี้จัดอบรมให้ความรู้กับครู ผู้บริหาร ตามที่รัฐวัดผล ทุกประเภท

การเสริมสร้างสมรรถนะ ในการทำงานของครูพม่า - ครูไทย อาศัยความร่วมมือจากศูนย์การเรียนรู้ ครู องค์กรเอกชน (NGOs) ผู้ให้เงินเดือนและผู้บริหารศูนย์ฯ กระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา ต้องการให้รัฐวางแผนการประเมินผลให้ในการดำเนินการปฏิบัติงานของศูนย์ การใช้ภาษาไทยของครูพม่า ควรจัดให้มีการอบรม ด้านการวัดประเมินผล ให้กับครูในศูนย์การเรียนรู้ การให้มีการแลกเปลี่ยนครู ระหว่างศูนย์การเรียนรู้ด้วยกันโดยสรรหาคนของรัฐบาลเข้ามาดูแลการ

สอน จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง เป็นการนำไปสู่การสร้างมนุษย์สัมพันธ์กับครู ระหว่างศูนย์การเรียนรู้และครูไทย และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้ดำเนินการอย่างถูกต้อง ตามระเบียบ กฎหมาย ของรัฐบาลไทยต่อไป

วินัยและการรักษาวินัย สวัสดิการ ค่าตอบแทน และการให้ออกจากงาน นี้อาศัยความร่วมมือจากศูนย์การเรียนรู้ ผู้บริหาร กระทรวงศึกษาธิการ (MOE) องค์กรภาคเอกชน (NGOs) องค์กรชุมชนพม่า และครู ต้องสร้างกฎระเบียบให้ครูไทย ครูพม่าปฏิบัติตามอย่างเป็นระบบ ให้ภาครัฐวัดผล สวัสดิการให้เมืองครุฑให้การสนับสนุนและจัดกิจกรรมด้านต่างๆ ช่วยเหลือครูพม่า ที่มีเงินเดือนที่ต่ำประมาณ 3,000 - 5,000 บาท

3. ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ มีความต้องการความร่วมมือแบบลูกผสม เป็นความต้องการความร่วมมือ แบบหุ้นส่วนระหว่างองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และภาคองค์กรชุมชนไทย-พม่า (Public Private Partnership: PPP) ในการบริหารงานงบประมาณ มีประเด็นอภิปรายดังนี้

ด้านจัดทำเสนองบประมาณ และจัดสรรงบประมาณ เป็นเรื่องสำคัญหลักของผู้บริหารต้องใช้ในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ ให้อยู่รอด ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากศูนย์การเรียนรู้ขององค์กรภาคเอกชน (NGOs) องค์กรชุมชนไทย (CBO-T) องค์กรชุมชนพม่า (CBO-B) และผู้บริหารศูนย์เป็นองค์กรหลักที่ให้สนับสนุนงบประมาณมาเป็นเวลายาวนาน สนับสนุนด้านเงินเดือนครู ค่าอาหาร อุปกรณ์การเรียน ค่าเช่าที่ดิน ค่าเช่ารถ ค่าอบรม และอื่นๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งให้การสนับสนุนองค์กรภาครัฐ (MOE) เป็นค่าเงินเดือนพนักงานของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดาก เขต 2 ด้วย ศึกษาข้อมูลจำนวนนักเรียนและครูผู้สอนในศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างดาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 (ข้อมูล ณ วันที่ 12 กรกฎาคม 2555)

ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ องค์กรภาคเอกชน (NGOs) และครู ร่วมกันตรวจสอบติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบรายงานผลการใช้เงินของศูนย์การเรียนรู้ ให้แหล่งทุนได้ทราบเพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในทางบัญชี

ด้านการบริหารการเงิน การบัญชี พัสดุ และสินทรัพย์ เป็นความร่วมมือของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ เรื่องการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย บัญชีพัสดุ เพื่อความโปร่งใส ในการทำงาน เป็นเรื่องที่ผู้ให้การสนับสนุนเงินทุน สามารถตรวจสอบได้

ด้านการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ผู้บริหารศูนย์ ต้องอาศัยความสามารถในการเขียนโครงการของงบประมาณจากองค์กรภาคเอกชน (NGOs) องค์กรชุมชนพม่า (CBO-B) สนับสนุนการลงทุนเพื่อการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ ที่รอโอกาสจากท่าน ถ้าเป็นไปได้ขอให้รัฐบาลสนับสนุน หรือหาแหล่งทุนให้ต่อไป

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ มีความต้องการความร่วมมือ แบบลูกผสม (Hybrid Arrangement) เป็นความต้องการความร่วมมือแบบหุ้นส่วน ระหว่างองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรชุมชนไทย – พม่า (Public Private Partnership: PPP) ในการบริหารทั่วไป มีประเด็นอภิปรายดังนี้

ด้านการดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการ การงานพัฒนาระบบ และเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ การจัดระบบ การบริหารและการพัฒนาองค์กร อาศัยความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู และองค์กรภาคเอกชน (NGOs) ในการพัฒนาระบบข้อมูลของเด็กนักเรียน ต้องการให้รัฐทำบัตรประจำตัวครูผู้สอน

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริม สนับสนุนงานด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไป จะได้ทราบความเคลื่อนไหว ด้านการศึกษาความร่วมมือนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ด้านการเรียน การสอน

ด้านการดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหาร องค์กรภาคเอกชน (NGOs) องค์กรชุมชนไทย – พม่า (CBO-T/B) ครู ร่วมกันช่วยกันพัฒนาสร้างขยาย ห้องเรียนให้ได้มาตรฐาน เพื่อพอในการรองรับเด็กนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ร่วมกันทำกิจกรรมการปลูกป่า สร้างสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ และอยู่ร่วมกับชุมชนรอบข้างได้อย่างมีความสุข

ด้านการส่งเสริม และประสานงานการจัดการศึกษา ในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา อาศัยความร่วมมือ จากผู้บริหารศูนย์

องค์กรภาคเอกชน (NGOs) องค์กรชุมชนไทย – พม่า และองค์กรภาครัฐ (MOE) ได้บูรณาการ การทำงาน จากหลายหน่วยงานร่วมกัน สนับสนุนงบประมาณ ต่อเนื่อง ให้เด็กกำพร้า เด็กยากจน เรียนฟรี ให้ ครูผู้สอนเป็นผู้บริหารศูนย์ได้ หลังจากองค์กรภาคเอกชน NGOs ไม่สนับสนุนงบประมาณ

ด้านงานส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน การ ประชาสัมพันธ์ งานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา และ งานประสานงานราชการ กับเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ความร่วมมือเขตพื้นที่การศึกษา ตาก เขต 2 องค์กรชุมชนไทย – พม่า และองค์กร ภาคเอกชน ร่วมมือกันพัฒนากิจกรรมด้านต่างๆ ตามที่ ทางสังคมพัฒนาเด็กให้มีความรู้ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมได้ใน สังคมอย่างมีความสุข

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารศูนย์ การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า พบว่า มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน ใน ภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้าน วิชาการรูปแบบลูกผสม (Hybrid Arrangement) นี้จาก การเห็นชอบของผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่ามีความเป็นไปได้ ที่จะทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีร่วมกับภาครัฐ (MOE) ภาคเอกชน (NGOs) และภาคองค์กรชุมชนพม่า (CBO – B) มีหุ้นส่วนร่วมกันในการพัฒนาความรู้ด้าน วิชาการมากขึ้น มีแนวโน้มของการพัฒนาร่วมมือมากขึ้น ในทุกๆ ด้านทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่าง คนสองชาติ ที่อยู่ชายแดนร่วมกัน ทำให้เกิดการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

ด้านการบริหารงานบุคคล โดยความคิดเห็น จากผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่ามีความเหมาะสม เป็นไปได้ที่ เห็นความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน (NGOs) และภาคองค์กรชุมชนที่มีส่วนช่วยพัฒนาบุคคล เกรดครู พม่า – ครูไทย ให้มีวินัย รักชาตินิยมแห่งการเป็นครู ที่มี จิตใจดีงาม มีจิตวิญญาณของการเป็นครูที่มีมานะ อุตสาหะ มีจิตอาสาที่ดีแม้จะได้รับค่าตอบแทนน้อยกว่า ค่าครองชีพของคนไทย ก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ด้วย ความพอเพียง และพอใจในการทำงานของการเป็นครู ดังตัวอย่างของ ครูพอรี้ รัตนชัยฤดี ที่ทำงานนี้มา

มากกว่า 20 ปี ท่านบอกว่า “ทำเพื่อเด็ก ผู้รอโอกาส ชีวิตนี้อุทิศเพื่อเด็กทุกคนในศูนย์และเพื่อพระเจ้า (GOD)”

ด้านการบริหารงบประมาณ ค้นพบว่า งบ ประมาณร้อยละ 90 % ที่ศูนย์การเรียนรู้ได้รับเงิน ช่วยเหลือนี้มาจากองค์กรภาคเอกชน (NGOs) และ องค์กรชุมชนพม่า (CBO-B) ที่ได้สนับสนุนงบประมาณ มาอย่างต่อเนื่องมากบ้าง น้อยบ้าง ผู้บริหารศูนย์การ เรียนฯ เข้าใจข้อจำกัดนี้ ที่สำคัญ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ก็ได้มี ความพยายามจะปรับตัวเอง ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อจะได้รับเงินช่วยเหลือจาก รัฐบาล โดยในรูปแบบ School Within School ของรัฐ เปิดเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศล (โรงเรียนสันถวไมตรี) เป็นโรงเรียนศึกษา จัดการศึกษาอิสระแบบ (กศน.) ขึ้น ทะเบียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่จัดโดยบุคคล ที่เป็นปราชญ์ ชาวบ้านตามกฎกระทรวง จัดโดยองค์กรภาคชุมชน องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาควิชาชีพ สามารถดำเนินการ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ได้

ด้านการบริหารทั่วไป โดยความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับงานวิจัยในเรื่อง รูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้ สำหรับเด็กไร้สัญชาติ ในเขตชายแดนไทย – พม่า มีความเหมาะสมและเป็นไป ได้ในการทำความร่วมมือระหว่างภาครัฐ กับภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กไร้สัญชาติ ในปัจจุบันพบว่า มีความร่วมมือกันตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและร่วมกันที่จะทำ ให้อนาคตของการศึกษา ของคนสองชาติ โดยใช้รูปแบบ ลูกผสม (Hybrid Arrangement) เป็นโมเดลในการ บูรณาการ การทำงานร่วมกัน ที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ บางเรื่องไม่สามารถนำมาใช้ในระเบียบแบบ ทางราชการได้ ก็ขอให้องค์กรภาคเอกชน (NGOs) ช่วย ทำให้ บางเรื่องขอให้รัฐบาล (MOE) ดำเนินการให้เป็น ความร่วมมือแบบประนีประนอม หรือแบบเอื้ออาทรต่อกัน ในการทำให้เกิดการพึงพอใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและ กันด้วยดีเสมอมา

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการศึกษาของคนสอง ชาตินี้ในระดับรัฐบาลนี้ ยังคงต้องดำเนินการต่อไปในโลก ของอาเซียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ในระดับรัฐบาล ไทย และรัฐบาลพม่า ในการจัดมือกัน พัฒนาการศึกษ ให้เด็กพม่า เด็กไทย เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ ที่อยู่เขต ชายแดนไทย – พม่า อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหาร ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการบริหาร ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดน ไทย-พม่า ไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 รัฐควรกำหนดนโยบายเฉพาะให้กับ ศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดน ไทย- พม่า ให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนแบบหุ้นส่วน (Public-Private - Partnership) (PPP) ในการพัฒนา การคุณภาพการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ เข้าสู่การศึกษา อาเซียน

1.1.2 ควรมุ่งเน้นการจัดการศึกษาด้าน อาชีพให้เด็กไร้สัญชาติมากขึ้นเป็นแรงงานอาเซียนที่มี คุณภาพในพื้นที่ เพื่อลดปัญหาการยากจน มีคุณภาพชีวิต ที่ดีดำเนินการโดยให้ศูนย์การเรียนรู้ฯ จนจบระดับ มัธยมศึกษา เปิดสอนสอนระดับอาชีวศึกษาในระดับ ปวช. สาขาต่างๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับเด็กนักเรียนไร้ สัญชาติในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวแรงงานต่าง ด้าวที่มีฐานะยากจนได้มีโอกาสที่จะเรียนต่อระดับสูง ต่อไป

1.1.3 ควรจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์การ เรียนรู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและ ข้อกำหนดตามสภาพความเป็นจริงตามรายหัวของเด็กใน ศูนย์การเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ ศูนย์การเรียนรู้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่าง มีประสิทธิภาพและก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

1.1.4 ควรร่วมมือกันภาครัฐและภาค เอกชนในการจัดหาปัจจัยสนับสนุนให้กับศูนย์การเรียนรู้ สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) การ สนับสนุนความพร้อมด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการ สอน เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ – สามารถพัฒนาคุณภาพ การศึกษาได้ทัดเทียมกับการศึกษาไทยในการก้าวสู่ การศึกษา 2) ควรให้ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกัน สนับสนุนงบประมาณเพื่อซ่อมแซม ปรับปรุงอาคารเรียน

ให้เอื้อต่อการเรียนรู้เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้ มีสภาพ อาคารเรียนชำรุดทรุดโทรม

1.2 ข้อเสนอแนะในระดับศูนย์การเรียนรู้

1.2.1 ภาครัฐและภาคเอกชนควรร่วมกัน ปรับระบบการบริหาร ให้ยืดหยุ่นและมุ่งเน้นการมีส่วน ร่วมของบุคลากรทุกคน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจสำคัญในการ ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย

1.2.2 ควรส่งเสริมสนับสนุนร่วมมือกัน ในการพัฒนาครูพม่า ครูไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้าน การศึกษาต่อ การฝึกอบรม และการนิเทศการจัดการ เรียนการสอน โดยใช้พหุภาษา ภาษาไทย ภาษาพม่า ภาษาอังกฤษ เป็นฐานในการพัฒนาครู 2 ชาติ สู่ อาเซียน

1.2.3 ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการ จัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กไทยและเด็กพม่าสามารถอ่าน ออก เขียนได้ สื่อสารได้ โดยใช้ 2 ภาษาคือ ไทย – พม่า เป็นการสื่อสาร และใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาทาง วิชาการ

1.2.4 ควรส่งเสริมเด็กไทย เด็กพม่า และ เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถเรียนร่วมกันได้ในรูปแบบ ของ School Within School โรงเรียนเอกชนการกุศล การศึกษานอกระบบ (กศน.) และวิทยาลัยการอาชีพ เพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกที่ดีต่อกัน ในการพัฒนาเด็ก เหล่านี้ ให้เป็นพลเมืองอาเซียน ในการอยู่ร่วมกันอย่าง สันติ มั่นคง และรุ่งเรือง เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาอย่าง มีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development) การเป็นชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies) โดยใช้พหุวัฒนธรรม และพหุภาษา สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ การบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขต ชายแดนไทยพม่าเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการบริหาร และการจัดการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ คุณภาพของเด็ก นักเรียนอาเซียน คุณภาพของศูนย์การ เรียนรู้ความต้องการของชุมชนไทย ชุมชนพม่าในบริบท ของการอยู่ร่วมกันในกรอบของชุมชนอาเซียน

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการ พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็ก ไร้สัญชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการ

บริหารศูนย์การเรียนรู้ ที่จำเป็นต้องมีความสามารถและคุณลักษณะ เฉพาะที่เพิ่มมากกว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างแรงจูงใจให้ครูไทยที่อยู่ศูนย์การเรียนรู้เด็กไร้สัญชาติให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับแก้ไข กฎ ระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการบริหารศูนย์การเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรและการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างภาคภูมิใจ

2.4 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในศูนย์การเรียนรู้เด็กไร้สัญชาติ เพื่อเป็นแนวทางให้ ศูนย์การเรียนรู้นำไปปรับ

ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละคนบริบทของศูนย์การเรียนรู้ในเขตชายแดนไทย-พม่า

2.5 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือของรัฐบาลไทยกับรัฐบาลพม่าในการจัดการศึกษาของคน 2 ชาติ เขตชายแดนไทยพม่าในกรอบของประชาคมอาเซียน

2.6 ควรศึกษานาคราะห์ภาพการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า

2.7 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่าที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติ*. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนารูปแบบในการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติ. ณ โรงแรมเซ็นทาราแม่สอดฮิลล์ รีสอร์ท อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 14 – 15 กรกฎาคม 2552.
- ฉันทนา จันทร์บรรจง และภานุวัฒน์ กักตึงศ์. (2554). *โครงการนำร่องการจัดการเรียนรู้บูรณาการเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของเด็กต่างด้าวที่ไร้สัญชาติ*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2541). *“รูปแบบการบริหารการศึกษาในระดับพื้นที่”*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (งบประมาณทบวงมหาวิทยาลัย ปี 2539).
- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. (มปป.). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติ*. เอกสารประกอบการบรรยาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชูพินิจ เกษมณี. (มปป.). *รายงานผลการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติและเด็กชนเผ่าของประเทศไทยกับต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (ม.ป.ป.). *ระเบียบวิธีวิจัย*. มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ทิสนา เขมมณี. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ เนาวรัตน์, โสภิดา วีรกุลเทวัญ และศรีณนทิพย์ หมั่นทรัพย์. (2549). *การศึกษาสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กที่เลวร้ายภาคการเกษตรจังหวัดตาก*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2555). *การศึกษาและการปฏิบัติการการเมืองในพื้นที่พิเศษ: ศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า*. วารสารทางวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ปีที่ 24 ฉบับที่ 1-2.
- นิเวศน์ อุดมรัตน์. (2548). *รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย*. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2533). *การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ*. วารสารการวิจัยทางการศึกษา, 20(2), 1-6.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2536). *การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2548). *การพัฒนาแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์. (2548). *การพัฒนารูปแบบการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประเทศไทย*. คุษฏินิพนธ์การศึกษาคุษฏิบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์. (2553). *สรุป สภาพ ปัญหา และความต้องการความร่วมมือจากภาครัฐกับภาคเอกชนในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติ พื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ศูนย์การเรียนรู้เด็กไร้สัญชาติพื้นที่จังหวัดระนอง*, 8 พฤศจิกายน 2553.
- รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์. (มปป.). *หนังสืออนุสรณ์ นายชุมดินแดนแห่งพันธสัญญา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- รังสิพล เปลี่ยนพันธุ์. (2553). *สรุปข้อมูลการสำรวจ สภาพปัจจุบัน และความต้องการการบริหารความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติในเขตชายแดนไทย-พม่า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เด็กไร้สัญชาติ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. ณ โรงเรียนภัทรวิทยา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก, วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553.
- วชิราพร อัจฉริยโกศล. (2537). “การออกแบบการสอนรายบุคคล”. ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อการสอน. หน่วยที่ 5-8. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัลยา มั่นสมเกษมสิริกุล. (2552). *กระบวนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชน กรณีศึกษาอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาน อัสวภูมิ. (2551). *การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4) อุดรราชธานี : หจก.อูบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สวัสดี สุคนธ์รังสี. (2520). “โมเดลกาวิจย กรณีตัวอย่างทางการบริหาร”. *วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์*, 45, 206.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2553). *คู่มือและแนวทางปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย*. กรุงเทพฯ. สมาน เอส เค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. (2554). *รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. เชียงใหม่ : ศูนย์การเรียนรู้วัดป่าเป้า ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.
- สุบรรณ พันธิวาส และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์. (2522). *ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ โอ เดียนส์โตร.
- อภิชาติ รัตนยรรยง. (2551). *รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1.
- Harry Anthony Patrinos, Felipe Barrera-Osorio, Juliana Guáqueta. (2009). *The Roles and Impacts of Public-Private Partnerships in Education*. The World Bank. Washington D.C: pp.1-6, 9-14.
- Hausser, D.L. (1980). *Comparison of different models for organizational analysis*. In *organizational assessment perspective on the measurement of organizational behavior and the quality of work life*. New York : John Wiley & Son.
- Longman C. (1981). *Longman dictionary of contemporary English*. England : Clay.
- Mescon, M.A., KHedouri, F. (1985). *Management, individual and organizational effectiveness*. (2 nd. Ed.). New York : Harper & Row
- Nadler. D.A. (1980). *Role of models in organizational assessment*. In E.E., Lawler and S.E., Stoner, J.A.F., Wankle, C. (1986). *Management*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Willer, D. (1976). *Scientific sociology theory and method*. New Jersey : prentice-Hall.